

การพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ

The play development for inform knowledge and Understanding about academic leadership

ธนวุฒิ เศรษฐฤทธิ์¹

TANAWUT SEKORARIT

นพดล เจนอักษร²

NOPADOL CHENAKSARA

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทละครจากองค์ความรู้เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ สร้างละครจากบทละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ และศึกษาทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ สำหรับผู้ตรวจสอบเครื่องมือและยืนยันเครื่องมือในการทดลองเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานด้านบริหารการศึกษา และด้านศิลปะการละคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม บทละคร และละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ สำหรับสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับบทละครพบว่า บทละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการมีการนำองค์ความรู้จากแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ และแนวคิดทฤษฎีการเขียนบทละครและละครมีความสอดคล้องตามแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ และแนวคิดทฤษฎีการเขียนบทและละคร 2) ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการสร้างละครจากบทละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสอดคล้องกับบทละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) ความคิดเห็นต่อทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการเกิดการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการแก่ผู้รับชมในการนำไปพัฒนาสถานศึกษาโดยมีความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญหลากหลายด้าน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ

¹ นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The Play Development for Inform Knowledge and understanding about academic leadership was a descriptive research. Aim to create play from knowledge of academic leadership and to observe opinion from expert and specialist toward to the play. The samples were from academic management in educational administration and specialist of play research tools were unstructured interview form, opinionnaire and play of academic leadership. Statistical used for data analysis were frequency and percentage.

The results of the research were as follows: 1) The expert and specialist opinion shows that play of academic leadership have related with the knowledge of academic leadership by written under well-organized structure with realistic and cover all details. 2) The expert and specialist opinion feedback was related and match with academic leadership play by have proper/reliable feedback. 3) Feedback of The expert and specialist opinion to the play have effect by improving of the play for better communicate to audience for create understanding on academic leadership. So they can use as reference for improve their academy.

KEYWORD : ACADEMIC LEADERSHIP

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ความท้าทายจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นทั่วทั้งโลก ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และโลกไซเบอร์ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงมุ่งเน้นและยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ ทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม โดยสถานศึกษา มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ มีบทบาทและหน้าที่หลัก

ในการผลิตบุคคลที่มีคุณภาพเพื่อออกไปรับใช้สังคมและช่วยกันพัฒนาสังคม และรองรับความต้องการของประเทศ ดังผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนร่วมในการผลักดันและมีความสำคัญต่อการผลิตบุคลากร ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นส่วนสำคัญของการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจนต่องานวิชาการ ฉะนั้นการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการอบรมเพื่อการจัดการความรู้ (Knowledge management : KM) อย่างเป็นระบบเพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพการให้ความรู้และตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้โดยหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะทางของผู้บริหารในปัจจุบัน โดยส่วนมากเป็นการเชิญคณาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญเป็นวิทยากร / ผู้บรรยาย / ผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาที่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงประเด็นในแต่ละวิชาหรือตรง

กับหัวข้อวิชาในการเรียนแต่ละหลักสูตร ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมรวมถึงคุณสมบัติของวิทยากรที่ยังไม่มีความเชี่ยวชาญด้านประสบการณ์ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทั้ง 2 ภาคควบคู่กัน หรือไม่มีเทคนิควิธีการนำเสนอที่โดดเด่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวิธีการบรรยายเท่านั้น

ดังนั้นการสร้าง Model ที่เป็นการบูรณาการระหว่างการจัดการความรู้ (KM) และการบริหารวิชาการให้เหมาะสมกับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคสมัยปัจจุบัน และภายใน Model นี้มีจุดมุ่งหมายและวิธีการที่สอดคล้องกัน คือ การช่วยให้การปฏิบัติงานกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในองค์กรเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงานและชุมชนเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร ก่อให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ยั่งยืนได้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือทางการศึกษา คือ บทละคร ซึ่งจะเป็นส่วนผสมผสานให้เข้ากับตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัดด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยคัดสรรจากประสบการณ์ตรง ปัญหาสังคมในปัจจุบันที่อิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตร วิธีคิด การปรับตัวให้เข้ากับสังคมการทำงานในปัจจุบัน ซึ่งบทสรุปที่ได้จากการทำละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการนั้นจะช่วยในการแก้วิกฤตกระบวนการความคิดที่มีในรูปแบบอัตลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาเป็นปัญญาที่รู้รอบอย่างแท้จริงเป็นการสร้างอารยชุมชนที่ดีได้ จนเป็นที่สนใจอย่างแพร่หลาย และถูกนำไปใช้ในหลากหลายมิติของชุมชนและองค์กรเครือข่ายการศึกษา และสิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารในแต่ละส่วนของบริษัท หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่พบนอกเหนือจากผู้บริหารสถานศึกษา คือ การมองอย่างครุ ด้วยการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาย่อมตระหนักถึงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบุคคล การเรียนรู้จากผู้อื่น และที่สำคัญที่สุด คือ

การเรียนรู้เมื่ออยากรู้ ซึ่งจะเป็นการมองกลับไปที่กลับมาเพื่อนึกถึงภาพรวมที่ทั้งเราเป็นฝ่ายผลิตบุคลากรให้กับสังคม เพื่อให้ไปเติบโตในอีกขั้นของชีวิต เป็นการผลักดันโดยใช้จิตวิญญาณหรือจริยธรรมแห่งความเป็นครูสอดแทรกและหล่อหลอมให้เป็นคนแกร่งและคนเก่งที่ดีของสังคม และเช่นเดียวกันทางในวิชาการจะเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนความสำเร็จไปยังส่วนต่างๆ ภายในระบบของสถานศึกษา เป็นการเชื่อมโยง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ที่ทำหน้าที่บริหารและผู้อยู่ได้ คำบังคับบัญชา

ทั้งนี้บทละครผู้นำทางวิชาการที่สร้างขึ้นมาจากองค์ความรู้ทางวิชาการนำมาใช้เพื่อสร้างเป็นละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการนั้นเป็นการนำเสนอในรูปแบบการละครเพื่อการพัฒนาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสาร การแสดงความต้องการเพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้รับชมได้ เห็นได้จากการใช้ละครเพื่อพัฒนานักเรียนมีผลต่อการศึกษานักเรียนทำให้สมองของนักเรียนสามารถเรียนรู้ การปรับกระบวนการทัศนคติดีขึ้น เกิดจินตนาการสร้างสรรค์ การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากการผ่านกระบวนการทางละคร (Drama Process) ละครเป็นเครื่องมือในการเล่นส่งเสริมจินตนาการ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้การรู้จักตนเอง การเสริมสร้างความมั่นใจ การพัฒนาทักษะความคิดอย่างสร้างสรรค์ การรู้จักแก้ไขปัญหาและสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตจริงได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างบทละครจากองค์ความรู้เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ
2. เพื่อสร้างละครจากบทละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ

3. เพื่อทราบทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ

การดำเนินการวิจัย

การพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้วิจัยทำการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล และยืนยันผลที่ได้โดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างบทละครที่สื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ และการสร้างบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจ โดยการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการกำหนดปัญหาของการวิจัยโดยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการและการสร้างบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจซึ่งได้กำหนดตัวแปรเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการทั้งหมด 11 ด้านและตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัว จากนั้นได้สร้างแบบสำรวจรายการ (Check List) สอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยให้ตอบแต่เพียงว่า ใช่ - ไม่ใช่ เกี่ยวกับประเด็นภาวะผู้นำทางวิชาการ 11 ด้าน ซึ่งแบบสำรวจรายการดังกล่าวได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม) โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติด้านการบริการสถานศึกษาและการสร้างบทละคร จำนวน 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้วิจัยสร้างละครจากบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการที่ยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตามขั้นตอนที่ 1 โดยบทละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการมีตัวแปรตัวแปรเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ 11 ด้าน ซึ่งละครที่สร้างขึ้นสามารถจำลองเหตุการณ์ในบทละคร ความน่าสนใจ และน่าติดตาม ตัวละครที่สร้างขึ้นสามารถถ่ายทอดให้ผู้ชมเข้าใจมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในบทละครและการสื่อสารอารมณ์ของตัวละคร และเพิ่มพูนรสชาติ ซึ่งละครที่สร้างขึ้นต้องมีความเป็นเอกภาพ (Unity) ใช้ภาษาถูกต้องตามหลักการเขียนบทละคร จากนั้นผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเรื่องการศึกษาความสอดคล้องของละครกับบทละคร เพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) สอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยให้ตอบแต่เพียงว่า ใช่ - ไม่ใช่ เกี่ยวกับประเด็นความสอดคล้องของละครกับบทละครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งแบบสำรวจรายการดังกล่าวได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม) โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติด้านการบริการสถานศึกษาและการสร้างบทละคร จำนวน 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 ละครสามารถสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ เมื่อได้บทละครที่มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยนำมาจัดสร้างเป็นละครเวทีนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการสร้างแบบสอบถามทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามเรื่องทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Form) เป็นแบบสอบถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจะตอบ

คำถามตามความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เกี่ยวกับการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Form) ได้ตรวจคุณภาพเครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม) โดยการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติด้านการบริหารสถานศึกษาและการสร้างบทละคร จำนวน 5 ท่าน

ระเบียบวิธีวิจัย

การสร้างบทละครภาวะผู้นำทางวิชาการและนำไปสร้างเป็นละครภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบงานวิจัย เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเดียวศึกษาสถานการณ์โดยไม่มีการทดลอง (The one-shot, Non Experimental case study design) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเจาะจงคุณสมบัติในแต่ละด้าน 5 ท่าน ได้แก่ ด้านการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านความสอดคล้องของละครกับบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ และด้านทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาละคร เพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย กำหนดตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการ บทละครภาวะผู้นำทางวิชาการ และละครภาวะผู้นำทางวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น 3 ชุดคือ 1) แบบสอบถามการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อทราบข้อเท็จจริงต่างๆ โดยให้ตอบแต่เพียงว่า ใช่ - ไม่ใช่ เกี่ยวกับประเด็นความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับบทละครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกันหรือไม่ 2) แบบสอบถามการศึกษาความสอดคล้องของละครกับบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อทราบข้อเท็จจริงต่างๆ โดยให้ตอบแต่เพียงว่า ใช่ - ไม่ใช่ เกี่ยวกับประเด็นความสอดคล้องของละครกับบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 3) แบบสอบถามการศึกษาทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาละคร เพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อหาข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ประกอบด้วย 3 แบบสอบถามโดย 1) แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เรื่องการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการสร้างโดยการวิเคราะห์เอกสารโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้ตัวแปรเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการทั้งหมด 11 ด้าน และตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัว และผ่านตรวจ

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน 2) แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) แบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาความสอดคล้องของละครกับทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ สร้างโดยการวิเคราะห์การสร้างบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจ นำมาสร้างเป็นข้อกระทงคำถาม 20 ข้อ ของแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และผ่านตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน 3) แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) แบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาละคร เพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ สร้างโดยการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Form) จำนวน 11 ข้อ และผ่านการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นหลังจากกลุ่มตัวอย่างรับชมละครเสร็จสิ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติ มีคุณวุฒิสถาบันวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์หรือที่เกี่ยวข้อง และคุณวุฒิสถาบันวิชาศิลปะการละคร คณะนิเทศศาสตร์หรือที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และทางด้านนิเทศศาสตร์แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ให้ผู้ประเมินกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรม

สำเร็จรูป และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อหาค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับบทละคร และความสอดคล้องของละครกับทละครโดยการกำหนดเพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

แผนแบบงานวิจัย

การพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง (The one-shot, Non-Experimental case study design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น 3 ชุด คือ แบบสอบถามการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ แบบสอบถามการศึกษาความสอดคล้องของละครกับทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ และแบบสอบถามการศึกษาทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

จากผลวิจัยสามารถอธิบายสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. การสร้างบทละครจากองค์ความรู้เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่ามี คำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้ง 11 ด้านและตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัว ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดพันธกิจของสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 3) ด้านการประเมินคุณภาพผู้เรียนและผู้สอน 4) ด้านการกำหนดคุณภาพหลักสูตรการเรียนและการสอน 5) ด้านการทวนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 6) ด้านการกำหนดการจัดสรรเวลาอย่างเป็นระบบ 7) ด้านการกำกับติดตามผู้เรียนและผู้สอน 8) ด้านการสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจกับผู้สอน 9) ด้านการส่งเสริมทักษะวิชาชีพครู 10) ด้านการกำหนดคุณภาพกรอบมาตรฐานงานวิชาการ และ 11) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ จากการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็น รายด้านทั้ง 4 ด้าน คิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ด้านความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 80 ด้านความเป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 80 ด้านความเป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 80 ด้านความถูกต้องครอบคลุม คิดเป็นร้อยละ 80

2. การสร้างละครตามบทละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่าความสอดคล้องของละครกับบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) โครงเรื่อง (Plot) 2) แก่นสาระของเรื่อง (Theme) 3) ลักษณะของตัวละคร (Character) 4) บทสนทนา (Diction) 5) เสียงประกอบ (Sound) 6) ภาพ (Spectacles) ทั้งนี้ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ด้านความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 80 ด้านความเป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 80 ด้านความเป็นประโยชน์

คิดเป็นร้อยละ 80 ด้านความถูกต้องครอบคลุมคิดเป็นร้อยละ 80

3. ทักษะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในทัศนคติเชิงบวกกับละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นไปตามข้อค้นพบข้อ 1 ข้อ 2 ซึ่งสอดคล้องกับทั้ง 11 รายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดพันธกิจของสถานศึกษา โดยทักษะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะในทิศทางเดียวกันในเชิงบวกด้านพันธกิจของสถานศึกษา จากละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการสื่อสารได้ชัดเจนผ่านละคร ซึ่งสื่อสารให้เห็นถึงแนวทางการบริหารงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ ซึ่งสื่อสารผ่านตัวละครผู้อำนวยการปรึกษากล่าวถึง การขับเคลื่อนของสถานศึกษา โดยมีแนวทางการบริหารงาน เช่น ออกคำสั่ง ชี้แนะ แก้ไข และส่งเสริม ต่อสภากาการณ์ภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งปรากฏในเหตุการณ์ ดังนี้ เหตุการณ์ตัวละครผู้ใหญ่สำราญวางแผนจัดตั้งแหล่งมั่วสุมใกล้สถานศึกษาโดยใช้ร้านค้าอำพราง เหตุการณ์คณะครูไม่มีความเคารพและสามัคคีกัน เหตุการณ์การส่งเสริมให้คณะครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายแนวทางต่างๆ ในสถานศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ ละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการได้สื่อสารผ่านการแสดงละครได้อย่างสมบทบาทและเข้าถึงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในบริบททางการศึกษาในปัจจุบัน 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ทักษะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทัศนคติเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งปรากฏในเหตุการณ์ ตัวละครผู้อำนวยการปรึกษา กล่าวถึง อัตลักษณ์ คือ เรียนดี กีฬาเด่น ควบคู่คุณธรรม พัฒนาสังคม โดยละครสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรเข้าใจและมุ่งมั่นพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน โดยสาระสำคัญในฉากนี้สื่อให้เห็นถึงเป้าประสงค์ของ

โรงเรียนพอเพียงวิทยาคม ที่เข้าใจในบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน ผู้สอน ซึ่งบทสนทนาของผู้อำนวยการปรึกษา ได้กล่าวไว้ตามละครว่า “ถึงแม้โรงเรียนแห่งนี้จะไม่มีนักเรียนที่เก่งด้านวิชาการมากนัก แต่ยังมีนักเรียนที่เก่งด้านดนตรี และกีฬา” ซึ่งสื่อสารให้เข้าใจถึงแนวทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีความบริบทของสถานศึกษาและความเข้าใจความถนัดของผู้เรียนและผู้สอน 3) ด้านการประเมินคุณภาพผู้เรียนและผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ยังปรากฏไม่ชัดเจน แต่มีการสื่อสารผ่านบทสนทนาเกิดขึ้นมากกว่าการสื่อสารผ่านการกระทำของตัวละคร เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นการสื่อสารของตัวละครนักเรียนมีบทบาทในฉากมากนัก จึงทำให้การสื่อสารไม่ชัดเจน แต่ได้นำเสนอในบทบาทการสื่อสารของตัวละครอื่นๆ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ มีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของเรื่อง ด้านความต้องการของตัวละคร ผู้อำนวยการปรึกษาและคณะครู ต้องการสื่อสารถึงการเข้าใจถึงธรรมชาติของผู้เรียนและครู เพื่อส่งเสริมให้ถูกทางตามความถนัดในด้านวิชาการ ซึ่งสื่อสารให้ปรากฏในฉาก การประชุมปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะภูมิหลังของตัวละคร 4) ด้านการกำหนดคุณภาพหลักสูตรการเรียนและการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ยังไม่ปรากฏชัดเจนในการสื่อสารของละคร แต่ทักษะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความเข้าใจในการสื่อสารของละคร คือ สถานการณ์ในละครกล่าวถึงโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และมีการกล่าวถึงรายวิชาที่สำคัญในชั้นเรียนสื่อสารผ่านบทบาทของตัวละคร และกล่าวถึงการกำหนดช่วงเวลาการเรียน การพัก และการเลิก แต่ไม่ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึกของละคร เนื่องจากละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการมี

การกำหนดช่วงเวลาการแสดงที่จำกัดจึงไม่สามารถสื่อสารองค์ความรู้ได้อย่างครบถ้วนในประเด็นนี้ แต่ผลสรุปโดยภาพรวมของละคร ได้สื่อสารถึงแนวทางการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นส่วนใหญ่ให้ปรากฏในเรื่องราว 5) ด้านการทวนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ในประเด็นการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการหาแนวทางร่วมแก้ไขปัญหาลักษณะภูมิหลังของผลการเรียนของนักเรียน โดยสื่อสารได้ชัดเจนในการบทบาทการแสดง 6) ด้านการกำหนดการจัดสรรเวลาอย่างเป็นระบบ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยละครใช้การสื่อสารผ่านเสียงประกอบ (Sound) คือ เสียงกระดิ่งเป็นการบอกเวลาของการปฏิบัติการสอนและการเข้าเรียนพัก และเลิกเรียน และการลักษณะภูมิหลังของตัวละคร เช่น ตำแหน่งสายงาน บทบาทสำคัญต่อสถานศึกษา ลักษณะนิสัย ลักษณะพฤติกรรม ซึ่งปรากฏชัดเจนสามารถทำให้ผู้ชมละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการเข้าใจลักษณะพฤติกรรมของลักษณะบุคลิกภาพของครูและผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือ ครูที่มุ่งมั่นตั้งใจ และครูที่เกียจคร้าน ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารศึกษาต้องเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของครูแต่ละบุคคลในสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางการบริหารงานที่เหมาะสมต่อบริบทสถานศึกษา 7) ด้านการกำกับติดตามผู้เรียนและผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยสื่อสารผ่านละคร ปรากฏในฉากการประชุม เพื่อปรึกษาหารือและหาแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะภูมิหลังทางการเรียนตกต่ำของนักเรียน ซึ่ง

ละครได้สื่อสารออกมาได้ชัดเจน โดยทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญบางท่านได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับ การกำกับติดตามผู้เรียนและผู้สอนนั้นไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นในสถานศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ผู้บริหารควรศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนและผู้สอนนอกสถานศึกษาด้วยเช่นกัน เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือในแง่ของสภาพความเป็นอยู่ ซึ่งจะสามารถสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียนและผู้สอนให้เกิดความเชื่อมั่นและยอมรับในแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 8) ด้านการสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจกับครู ผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งมีปรากฏในฉากเพียงเล็กน้อย แต่มีความชัดเจน ด้านการสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจกับครู ผู้สอน ซึ่งปรากฏในเหตุการณ์ ผู้อำนวยการ บอกกล่าวคณะครูในที่ประชุมว่า “หากครูคนใดสามารถทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับดีขึ้น จะมีรางวัลให้กับบุคคลนั้นเพื่อเป็นตัวอย่างแก่คณะครูคนอื่นๆ” ซึ่งในทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ มีทักษะเชิงบวก ต่อประเด็น โรงเรียนหรือหน่วยงานต่างๆ ควรมีการสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจแก่บุคลากรทุกคนภายในหน่วยงานของตนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ 9) ด้านการส่งเสริมทักษะวิชาชีพครู ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งละครสื่อสารได้ชัดเจนในประเด็นการจัดตั้งโครงการอบรมด้านวิชาการเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาความรู้ของครูและนักเรียน 10) ด้านการกำหนดคุณภาพกรอบมาตรฐานงานวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยละครสื่อสารการขับเคลื่อนของกลไกการบริหารงานด้านวิชาการของผู้นำสถานศึกษาผ่านบทบาทของตัวละครได้ดี และสร้างสถานการณ์จำลองได้เข้าถึงสถานการณ์บริบทการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งสื่อสาร

ผ่านบทบาทตัวละคร คือ ผู้อำนวยการปรึกษา ควรมีความเข้าใจในกรอบมาตรฐานงานวิชาการ เช่น การกำหนดพันธกิจ การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศของสถานศึกษา การสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้ชมได้เกิดความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 11) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีทักษะเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกันต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ มีปรากฏในฉากและการสื่อสารผ่านละครได้ชัดเจน ในประเด็นการจัดตั้งโครงการอบรมที่สอนน้อง การนำวิทยากรจากภายนอกมาสนับสนุนการสอน ซึ่งทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสื่อสารให้เห็นมุมมองการบริหารสถานศึกษาของผู้อำนวยการปรึกษาจากบทบาทของตัวละคร เป็นผู้นำที่ส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ต่อนักเรียน ครู และชุมชน เนื่องจากในละครฉากการประชุม กล่าวถึง การจัดโครงการ และสร้างสื่อการเรียนรู้ เช่น โครงการต่อต้านยาเสพติดเพื่อให้นักเรียน ครู และชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับโทษภัยและแนวทางป้องกัน

อภิปรายผล

ผลการอภิปรายวิจัยเรื่อง การพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างบทละครจากองค์ความรู้เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่ามี คำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้ง 11 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดพันธกิจของสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 3) ด้านการประเมินคุณภาพผู้เรียนและผู้สอน 4) ด้านการกำหนดคุณภาพหลักสูตรการเรียนและการสอน 5) ด้านการทวน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 6) ด้านการกำหนดการจัดสรรเวลาอย่างเป็นระบบ 7) ด้านการกำกับติดตามผู้เรียนและผู้สอน 8) ด้านการสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจกับผู้สอน 9) ด้านการส่งเสริมทักษะวิชาชีพครู 10) ด้านการกำหนดคุณภาพกรอบมาตรฐานงานวิชาการ และ 11) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ และแนวคิดและทฤษฎีการสร้างบทละครและละคร จากนักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลากหลายบุคคล และค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งมีแนวคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ เกี่ยวกับการกำหนดคุณลักษณะของภาวะผู้นำทางวิชาการ และคุณลักษณะของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งทั้ง 2 คุณลักษณะดังกล่าวต้องปฏิบัติควบคู่กันไปด้วยกัน ซึ่งผู้นำสถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจในองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ และโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Hoy and Hoy (2003) ที่มุ่งเน้นหัวใจสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก โดยกล่าวถึง การกำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ การส่งเสริมทางด้านวิชาการ การสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งจำเป็น การสร้างแรงจูงใจ เป็นต้น และ Bossert (1988), Kung (2003), Silcox (2003), McEwan (1998) ยังได้กล่าวถึง การส่งเสริมบรรยายต่อการเรียนการสอน การส่งเสริมและพัฒนาครู การส่งเสริมมาตรฐานทางวิชาการ และการสร้างแรงจูงใจเป็นไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องในทุกด้านกับข้อค้นพบที่ผู้วิจัยได้ค้นพบคำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการด้านต่างๆ จากการวิเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบเกี่ยวกับเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้ง 11 ด้าน และ 52 ตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดพันธกิจของสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 3) ด้านการประเมินคุณภาพ

ผู้เรียนและผู้สอน 4) ด้านการกำหนดคุณภาพหลักสูตรการเรียนการสอน 5) ด้านการทวนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 6) ด้านการกำหนดการจัดสรรเวลาอย่างเป็นระบบ 7) ด้านการกำกับติดตามผู้เรียนและผู้สอน 8) ด้านการสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจกับผู้สอน 9) ด้านการส่งเสริมทักษะวิชาชีพครู 10) ด้านการกำหนดคุณภาพกรอบมาตรฐานงานวิชาการ และ 11) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ และนำเสนอสาระสำคัญที่ได้มาสร้างบทละคร โดยจากการศึกษาของปิลัญ ปฎิพิมพาคม (2550) ทำการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญกับการมีวิสัยทัศน์ที่ดี ความสามารถในการจูงใจ การเป็นตัวอย่างที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านความฉลาดและมีไหวพริบ และด้านหลักในการปกครองโรงเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของชนินันท์ คล้ายมณี (2560) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่ พบว่า ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร การนิเทศการสอนและการประเมินผล การสอน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ การจัดการ และการพัฒนาครู ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุทธย จันทร์ทรงกรด (2558) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่ให้ความสำคัญ 3 อันดับแรก คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวีระชาติ วิลาศศรี (2553) ขวัญชัย จะเกรง (2551) และประยูร อาคม (2548) ตามลำดับการศึกษา

งานวิจัย พบว่าข้อคิดเห็นส่วนใหญ่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการวิชาการ ให้ความสำคัญ การส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาการส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ และการประสานการใช้หลักสูตร

2. การสร้างละครตามบทละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่าความสอดคล้องของละครกับบทละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) โครงเรื่อง (Plot) 2) แก่นสาระของเรื่อง (Theme) 3) ลักษณะของตัวละคร (Character) 4) บทสนทนา (Diction) 5) เสียงประกอบ (Sound) 6) ภาพ (Spectacles) ทั้งนี้ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ด้านความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 95 ด้านความเป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 94 ด้านความเป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 96 ด้านความถูกต้องครอบคลุม คิดเป็นร้อยละ 95 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การสร้างละครตามบทละครไม่ว่าจะรูปแบบการสร้างละครในรูปแบบไหนก็ตาม ทั้งรูปแบบละครเวที ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ตามข้อค้นพบที่ผู้วิจัยค้นพบ ซึ่งได้มาจากวิเคราะห์วรรณกรรม และงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการเขียนบทละครและละคร ทั้ง 6 ด้าน เป็นหลักการเขียนบทละครและสร้างสรรค์ละคร ซึ่งการแสดงรูปแบบงานละครนั้น ต้องขึ้นอยู่กับคำแนะนำของผู้กำกับในความขึ้นชอบเฉพาะตน ซึ่งละครจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับ บทละครเป็นหลัก และหากบทละครดี กล่าวถึง เนื้อหาสาระครบถ้วนและมุ่งส่งผลถึงสาระสำคัญของเรื่อง การสร้างสรรค์สูงงานละครย่อมเกิดผลดีตามมา ซึ่งผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการมาสร้างบทละคร และละครตามลำดับ ซึ่งสะท้อนแก่นสาระสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยความแตกต่างของ

บทละครกับละครนั้น ละครให้ความตื่นตาตื่นใจ และสร้างความสนใจให้กับผู้ชมได้เกิดความตระหนักได้มากยิ่งขึ้น และเสริมสร้างทักษะทางความรู้สู่พฤติกรรมได้อย่างเด่นชัด สอดคล้องกับการศึกษาของวิชิตชัยศิลปพัฒน์ (2555) ทำการศึกษาผลของการฝึกกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวินนีเฟร็ด วาร์ดและไบรอัน เวย์ วิธีการฝึกกิจกรรมละครสร้างสรรค์ทำให้นักเรียนมี พฤติกรรมที่ไม่กล้าแสดงออกลดลงมากขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของบังเอิญ อินทรักษ์ (2553) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการละคร พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครมีความคิดสร้างสรรค์ทุกด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่ม ความคล่องแคล่วในการคิด และความยืดหยุ่นในการคิด ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยพบว่า ละครช่วยส่งเสริมทักษะหลากหลายด้านที่ ที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความกล้าแสดงออก ซึ่งตรงกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่มุ่งเน้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วิษณุ จุลวรรณ (2551) พบว่า ด้านบุคลิกภาพเป็นส่วนหนึ่งของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สร้างความเชื่อมั่นตนเองที่ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความศรัทธาและให้ความร่วมมือ

3. ทักษะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญต่อละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในทัศนคติเชิงบวกกับละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นไปตามข้อค้นพบข้อ 1 ข้อ 2 ซึ่งสอดคล้องกับทั้ง 11 รายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดพันธกิจของสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 3) ด้านการประเมินคุณภาพผู้เรียนและผู้สอน 4) ด้านการกำหนดคุณภาพ

หลักสูตรการเรียนและการสอน 5) ด้านการทวนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 6) ด้านการกำหนดการจัดสรรเวลาอย่างเป็นระบบ 7) ด้านการกำกับติดตามผู้เรียนและผู้สอน 8) ด้านการสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจกับผู้สอน 9) ด้านการส่งเสริมทักษะวิชาชีพครู 10) ด้านการกำหนดคุณภาพกรอบมาตรฐานงานวิชาการ และ 11) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก ละครเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการสะท้อนให้เห็นถึงบริบทการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน อีกทั้งเนื้อหาของบทละครครอบคลุมองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ รวมทั้งตัวละครได้ถ่ายทอดบทละครผ่านการแสดงละคร ทำให้เกิดการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ซึ่งผู้ชมสามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานตลอดจนการพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสถียร แปนเหลือ (2550) พบว่า คุณลักษณะผู้นำสำหรับผู้บังคับการกิจกรรมนักศึกษา ได้แก่ ผู้นำต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำและบทบาทหน้าที่ของผู้นำ การพัฒนาทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ และศิลปะการสื่อสาร และสอดคล้องกับ ไพโรจิตร์ ศรีโนนยาง (2550) พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรการศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การบริหารสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน การพึ่งพาตนเองและพัฒนางานวิชาการ การแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง และนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ไกศิษฐ์ เปลรินทร์ (2552) พบว่า ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับการบริหารผู้นำสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การพัฒนาครู

จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. วิจัยการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ มีขอบเขตจำกัดเวลาการแสดงมากเกินไปจึงทำให้ยากต่อการสร้างเนื้อหา ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในมุมที่หลากหลายให้ผู้ชมได้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง

2. วิจัยการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ เนื่องจากมีองค์ความรู้ที่มาก การสร้างสรรค์ด้านบทละคร และละครจึงมีความซับซ้อนและยากต่อการสร้างในประเด็นต่างๆ ให้อยู่ในเรื่องราวเดียวกันได้ทั้งหมด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ หากได้มีโอกาสจัดแสดงเป็นละครเวทีโดยมีช่วงเวลาที่มากขึ้นตามหลักละครเวที ผู้ชมจะได้รับสาระเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการที่หลากหลายมุมมองมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการส่งเสริมงานวิจัยละครวิจัยการพัฒนาละครเพื่อสื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้กับหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- โกศิษฐ์ เพลรินทร์, (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จารินี มณีแสง. (2553). ผลของการใช้วิธีสอนละครสร้างสรรค์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงละครสร้างสรรค์ กระบวนการกลุ่ม และความพึงพอใจต่อวิธีการสอนละครสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชนินันท์ คล้ายมณี. (2560). ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารการศึกษา มศว ปีที่ 14 ฉบับที่ 27 กรกฎาคม-ธันวาคม 2560, หน้า 1-9.
- ชัยพร ธรรมโยธิน, ความรู้เกี่ยวกับการเขียนบทเบื้องต้น, เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2560 เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/chaipon4256/khwam-ru-keiyw-kab-kar-kheiy-n-bth-beuxng-tn>.
- ดวงแข บัวประโคน, สุนทรจิต วงษ์เผือก, สุพงศ์ จิตต์เมือง, สมศักดิ์ ศิริพันธุ์ และขวัญหทัย บุญลือ. (2547). การใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม : กรณีศึกษาจากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทริปเพิลกรุ๊ป จำกัด.
- บังเอิญ อินทรักษ์. (2553). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการละคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย เพชรบุรี.
- ปิลัญญ์ ปฏิพัทธ์พาคม. (2550). รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพจิตร ศรีโนนยาง, (2550). ความคิดเห็นของบุคลากรการศึกษาต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. การศึกษาอิสระ ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิชิตชัย ศิลป์พัฒน์. (2555). ผลของการฝึกกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวินนีเฟร็ด วาร์ด และไอร์แลนด์ ที่มีต่อพฤติกรรมที่ไม่กล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชญ์ จุลวรรณ. (2551). ผู้นำทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 29.
- สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสถียร แป้นเหลือ. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับผู้บังคับการนักเรียน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

.....

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- Blasé, J., & Blasé, J. (1999a). Principals instructional leadership and teacher development: teachers' perspective. *Educational Administration Quarterly*, 35(3), 349-378.
- Bossert, A. (1988). *Leadership in organization*. Eagle wood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Hopkins, C. (1997). *The competent manager*. New York: John Wiley.
- Hoy, R.C., & Hoy, D.A. (2003). *Organization behavior*. San Francisco: Jossey-Bass.
- McEwan, A.T. (1998). *Educational leadership: culture and diversity*. Gateshead: Athenaeum Press.
- No Child Left Behind Act of 2001. (2001). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: Free Press.
- Silcox, W. (2003). *Educational research, Methodology and measurement: An international handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- The National Association of Elementary School Principals. (2002). *Leader: The strategies for education*. New York: Harper & Row.
- U.S. Department of Education. (2005). *Leader and leadership process*. Boston: Irwin / McGraw-Hill.